

פרוטוקול מס' 132

מישיבת ועדת החוקה, חוק ומשפט
מיום ב', יב' בתמוז תשל"א - 5.7.71, שעה 9.00

נכחו:

חברי הוועדה:

- י. גולדשמידט - היו"ר
- פ. אביזרהר
- ש.ז. אברמוב
- א. אנקוריון
- י. ארידור
- פ. ניבי
- ג. האוזנר
- א. עופר
- ש. פרידמן
- י.ה. קלינגהופר

מזכירים:

- א. ידין - המשנה ליועץ המשפטי לממשלה
- ז. שר - משרד המשפטים

ר. מלחי מזכירת הוועדה:

ח. ביתן רשמה:

סדר היום: (א) חוק לתיקון פקודת זכות יוצרים
(מס' 3), תשל"א - 1971.
(ב) שונות.

אני פותח את הישיבה.

היו"ר י. גולדשמידט:

(א) חוק לתיקון פקודת זכות יוצרים (מס' 3)

סעיף 1

לפנינו נוסח מתוקן של סעיף 1
מה-5.7.71. התעוררה שאלה אם לכלול
נכד, ואנו רואים שבנוסח שלפנינו הוא כלול.

היו"ר י. גולדשמידט:

למה פתייחסת הפיסקה "ובין לחלופין"?

ש. פרידמן:

ברצוני לחזור על כך שעקרונית
אני מתנגד להארכת תקופת זכות

ג. האוזנר:

היוצרים.

תפכתי בעצם הענין בקביאה הראשונה
ואני מפשיך לתמוך בו. אני מבין

א. אנטוריון:

שחברים בוועדה רצו לצמצם במקצת את ההוראה ואינני מתנגד לכך שהזכות
תוגבל לצאצאים הקרובים ביותר של היורש, אבל אני שואל מה פירוש הדבר
שאחד הקרובים הללו נהנה מהזכות פרבית חפשיים השנים וש"כוחה של
הארכה כאסור יפה רק כל עוד אחד מהם נהנה מפנה? נניח שבמשך עשרים
וחמש השנים הראשונות יצאו כתבי בדנד ובאותה תקופה נהנה הבן מהזכות,
אך בעשרים וחמש השנים הנותרות לא נהנה מזכות היוצרים, אבל הוא
רוצה להוציא מהדורות חדשות. מדוע נגביל אותו בעקבות זאת שלא נהנה
מהזכות עשרים ושש או עשרים ושבע שנים, היינו פרבית התקופה? ישנה
גם הגבלה נוספת "כל עוד אחד מהם נהנה מפנה". מה אם הבן רוצה להוציא
מהדורה נוספת עשר שנים לאחר תום חפשיים השנים, האם נגביל אותו בגלל
שבמשך עשר שנים לא נהנה מהזכות?

אם כן, אני מסכים להגבלה לצאצאים

הקרובים ביותר של היוצר, אבל איני מסכים להגבלה האחרת המדברת על
הנאה במשך פרבית חפשיים השנים שלאחר מות המחבר ועל התנאי שאחד
הקרובים נהנה עדיין מהזכות. אני בעד הארכה ואני חושב שזאת היתה
הכוונה הראשונה בהצעת החוק ויש להגביל אותה רק לקרובים הנזכרים:
בן זוג, בן, נכד.

גם אני שאלתי את פר שר לפני
הישיבה מה פירוש "נהנה". הוא חושב

היו"ר י. גולדשמידט:

שהפירוש הנכון הוא שהאדם נהנה מהזכות באופן שוטף, מקבל כל שנה דין
וחשבון על היקף המכירות או שיש לו הכנסה קבועה.

הענין הוא כך: כשטרבה הוועדה
להסכים לרעיון של הארכה טוטאלית

ז. שר:

אמרנו שנלך לקראת אותה מסגרת מצומצמת שפרבית החברים בוועדה היו
מוכנים לתמוך בה ונהפוך את הענין למשהו קצת יותר סוציאלי באופיו,
היינו להגביל את ההוראה למקרה שבני המשפחה הקרובים ביותר חיים
מהתמלוגים או קיבלו תמלוגים.

לא כתוב שהמשפחה חיה מזה, אלא
שהיא נהנית מהזכות, ואם מדובר

י. ארידור:

נהנאה, אין זה מבחן סוציאלי.

אני מוכן לחזור בי מהפלה "סוציאלי"
אמרנו שהארכה תהיה רק אם אחד

ז. שר:

הקרובים הללו נהנה מהזכות במשך כל חפשיים השנים שלאחר מות המחבר,
אך בישיבה הקודמת נאמר שהגבלה זו עלולה לעורר קושי ולכן הצענו לכתוב
"פרבית חפשיים השנים", ואם במשך פרבית השנים הללו קיבלה המשפחה
תמלוגים, ההארכה תעמוד בתקפה שמונים שנים לכל היותר.

ז. שר:

בדרך-כלל כדי לנצל את זכות היוצרים מעבירים את הבעלות תוך שמירה על תפלוגים. התוצאה היא שאי-אפשר לתלות את המבחן בבעלות על זכות היוצרים. האמת היא שכאשר התחיל חבר-הכנסת אנקורדיון לדבר על ענין ההנאה מהזכות חשבתי על הצעה שנראה לי כי אפשר לקבל אותה כדי למנוע את הבעיה איך להוכיח בבית המשפט שהיתה הנאה, שהרי הנאה מהזכות יכולה להיות רוחנית יותר. אפשר לכתוב "אם במשך מרבית חמישים השנים... היה אחד מקרוביו זכאי לתפלוגים" ו"כל עוד אחד מהם זכאי לתפלוגים" במקום "נהנה מפנה". יש שמעבירים לגמרי את כל זכות היוצרים לפוציא לאור, בלי ששופרים על הזכות לתגמולים, ואילמלא המבחן הזה של זכות לתפלוגים היה יוצא אדם היה מקבל זכות שבכלל שכה כי היא קיימת ושעוד המחבר בחייו מכר אותה.

י. ארידור:

בניח שנפכרו כל הזכויות, אבל התפורה היתה בחלקה בתפלוגים.

ז. שר:

זה בדרך-כלל הדבר המקובל. אם אדם כתב ספר והוא רוצה למכור אותו לצרכי הסדרה, הוא חייב למכור את כל זכויות ההסדרה. אף-על-פי-כן משלמים לו תפלוגים על השימוש בסרט, ואם הסרט פוקרן בפדינות אחרות, הוא זכאי לתפלוגים. ברור שבמקרה כזה מפשיך האיש ליהנות מהזכות, ואין סיבה שלא ייהנה מפנה.

י. ארידור:

במקרה כזה אין האיש נהנה מתפלוגים.

ז. שר:

"תפלוגים" זה ביטוי טכני ברור. אם אדם מכר את הזכות בסכום חד-פעמי ולאחר מכן הוא מקבל תפלוגים, הוא בגדר נהנה מהזכות. אם אדם כותב יצירה בשביל הרדיו, למשל, הוא מקבל על כך תשלום חד-פעמי, אבל כשיש השמעה חוזרת הוא מקבל תפלוג.

י. ארידור:

יוצא שאם אדם מקבל תפלוג שהוא אולי אפסי מקבל המו"ל את הזכויות עד שמוניים שנים. לעומת זאת, אם שילם המו"ל סכום גדול וכתוצאה מכך נפטר מהתפלוג שהוא בסכום קטן, הוא נפטר מהזכות כעבור חמישים שנה.

ז. שר:

הצעת הממשלה המקורית דאגה גם למו"ל, והבאתי מספר ניפוקים מדוע כדאי לדאוג למו"ל, אולם רוב הוועדה רצה לדאוג רק לבני המשפחה. נכון שהמו"ל עשוי להרוויח יותר מהתפלוג, כי התפלוג באחזק הוא 15% או 18% ממחיר הספר פחות מחיר כריכה אחת, כלומר, על ספר שמחירו 20 ל"י מקבל המחבר לפעשה כ-70 אג". התפלוגים לסופרים לא היו אף פעם גבוהים ביותר, אבל אם הם מקבלים אותם תפלוגים, ההצעה היא שיפשיכו לקבל אותם.

אשר למלה "לחלופין", כאשר כתבנו בסעיף "אחד מבני המשפחה" הועלה בוועדה החשש שמא רק אחד מהם חייב ליהנות מכל התקופה, קדי במשך שמוניים השנים או שרק לפי סדר האיזכור בסעיף. לאחר שכתבנו הגדרה של "קרוב" רצינו לכלול את כל האפשרויות: "בין אחד מהם ובין כולם ובין לחלופין".

י. ארידור:

מה הדין אם אחד מתוך הקרובים נהנה מהזכות במשך עשרים השנים הראשונות, קרוב שני במשך עשרים השנים שלאחר מכן וקרוב שלישי במשך עשר השנים האחרונות?

ז. שר:

כתוב בסעיף "ובין לחלופין".

ב. הלוי:

מדוע דורשים שההנאה מהזכות תהיה במשך מרבית התקופה?

ז. שר:

יש להבחין בין מספר אפשרויות: אפשרות אחת היא לקבוע כתבאי הנאה

ז. שר:

בוועדה ואפרו שייתכן מצב בו נרכשו הזכויות לתקופה מוגבלת, אבל באופן החלטי, ולאחר תום אותה תקופה מוגבלת של עשר שנים, למשל, חוזרות הזכויות למוכר. אפרנו שנכתוב "מרבית חפישים השנים במקום כל חפישים השנים". הבעיה היא שהחיים כל כך מגוונים שאי-אפשר להגיע לאיזו נוסחה מתמטית שתכלול את כל המקרים. למעשה ההחלטה צריכה להיות שיש להתייחס לכל התקופה או למרבית התקופה. לדעתי, יכולים להיות מקרים בהם נהנה אחד הקרובים מהזכות רק במשך עשרים ושש שנים מתוך חפישים השנים.

ב. הלוי:

ואם לא נהנה בכלל במשך תקופה זו?

ז. שר:

כי אז לא נותנים לו הארכה. הוועדה רצתה לתת את ההארכה רק לאותם קרובים שקיבלו תמלוגים ולא לפוציא לאור.

ב. הלוי:

אני מדבר רק על קרובים.

ז. שר:

בניח שהיוצר פטר יצירותיו עוד בחייו ובמשך חפישים שנה לא היה לקרובים שום קשר עם היצירות, לא היו זכאים לתמלוגים ולא קיבלו תמלוגים. האם כעבור חפישים שנים נבוא ונעניק להם לפתע פתנה? על כן אפרנו, שאם בני המשפחה לא נהנו מהזכות אף לא במשך מרביתן של חפישים השנים, אין טעם הגיוני להאריך את תקופת ההגנה של זכות היוצרים. אם נהנו בני המשפחה מרבית התקופה - זו אפשרה שאליה הגענו במקום לכתוב "כל התקופה" - הרי שהיה קשר בינם לבין היצירה ורק במקרה שיש קשר ניתנת הארכה.

א. עופר:

אם החלטנו להאריך את תקופת ההגנה של הזכות מחפישים שנים לשמונים שנים, לא הייתי רוצה שלצורך הארכה זו תיקבע הגבלה שלא היתה קיימת לגבי תקופת חפישים השנים, ואם מוצעות כל כך הרבה הגבלות בענין ההארכה, די בחפישים השנים. אני מציע להאריך את התקופה בשלושים שנים נוספות אם תוך אותה תקופה חי בן זוגו או ילדו של המחבר. למעשה אני חוזר בכך להצעת המשלה המקורית תוך הגבלת ההוראה לבן זוג וליילד הנמצאים בחיים.

היו"ר י. גולדשמידט:

- והזכאים לתמלוגים.

א. עופר:

כן.

א. אנסוריון:

אינני בעד חקיקת חוק למשפחה פסויימת, אך גם אינני רוצה שנהיה תלושים מהמציאות. לנגד עיני סמפר דוגמאות: הספר של שירי רחל יוצא במהדורות רבות, כמעט מדי שנה. במקרה זה אני מניח שקרובי המשפחה, - ואלה אינם בן זוג, בן או נכד - נהנים ואני שלם עם זה שיהנו עד חפישים שנים ללא הארכה. כלומר, אני מסכים להגבלה לקרובים הפסויים בסעיף בלבד. לעומת זאת ישנם כתבי פרישמן, ובנו של פרישמן בחיים. לפי הרגשתי פרישמן הוא אחד הסופרים שהגיע הזמן לכבד אותו ולהוציא מהדורות חדשות של כתביו. כעבור חפישים שנים יכול בנו, לו חשובה גם דמות אביו, לדאוג לכך, ופצד אחד יכדל להיטצא גם איזה פוציא לאנה זריז ובעל תושיה שיאמר שהוא רוצה להוציא מהדורות חדשות של כתבי פרישמן. אינני רוצה שהפוציא לאור יעשה זאת והבן הנמצא בחיים לא יינהה סכך.

אולם הדוגמה הקלאמית בענין זה היא הפקדה של ברדיצ'בסקי. עד כמה שידוע לי עפנואל בן-גוריון מוסר בפשו למורשת אביו, והתברר שזה מקור לא אכזב של סיפורים, גובלות ואגדות. איך אפשר שהגן הנמצא באמצע עבודת היצירה - וזאת ירושה רוחנית לכולם - יוצא מתחום זה? אני רוצה שיהיה ברור כי בפקדה זה הוא צריך ליהנות מהזכות עוד שלושים שנים, ולא הייתי תולה הארכה זו בהוכחות נוספות, כפי שאמר גם חבר-הכנסת עופר. אני מסתפק במתן הארכה לבן זוג, לבן ולנכד. נכון שאין צורך לדאוג למו"לים שנכנסו לתתקשרויות בעבר מתוך הנחה שהזכות קיימת רק חפישים שנים. כלומר, איש אינו מרפה

א. אנקוריון:

אותם, ולכן איני רואה הגיון במתן הארכה זו לאותם פו"לים שרכשו את הזכות מתוך הנחה שהחוק סקציב להם תקופה של חמישים שנים.

על כן אני מציע למחוק את הסיפה הפתחילה בפלים "אם במשך מרבית חמישים השנים", או, באופן אלטרנטיבי, לכתוב "אם תוך חמישים השנים שלאחר פותו היה אחד מקרוביו נהנה ולמחוק את המשך.

היו"ר י. גולדשמידט:

אבל המשפט האחרון ודאי נחוץ, כי אם אחד הקרובים הללו אינו חי אחרי חמישים שנים, האם המוציא לאור יינה מהארכה? אם פשאים את המשפט האחרון האומר "כל עוד אחד מהם נהנה מפנה", פירוש הדבר כל עוד אחד הקרובים נמצא בחיים.

א. אנקוריון:

אפשר להתאים את הנוסח לכך שאחד מהם נמצא עדיין בחיים.

י. ארידור:

אשר להנפקה של חבר-הכנסת אנקוריון לגבי ברדיצ'בסקי, אם צריך לעסוק בהוצאת ספרי ברדיצ'בסקי - ואפנים צריך לעשות זאת - זה יעלה יותר זול אם המדינה תיתן תמיכה למשפחה כדי שתמשיך להוציא את הספרים, וצריך לתת תמיכה כזאת, אבל מה הקשר בין כל זה ובין החוק? אם לשם זה מחוקקים את החוק, הרי יותר זול לתת את התמיכה.

ג. האוזנר:

זה גם נאה יותר.

י. ארידור:

אין זה ענין לוועדת החוקה, חוק ומשפט, אלא לוועדת הכספים של הכנסת. עפנאל בן-גוריון עבד כל חייו על יצירות אביו. אז יש די קרנות לתמיכה בספרות היכולות לספק את הסכום המתאים כדי לעזור לו לסיים את העבודה בה החיל.

היו"ר י. גולדשמידט:

מדוע זה לא יהיה באמצעות חוק?

י. ארידור:

אם צריך לפתור בעיה מסויימת - ואני ער לבעיה זו וצריך לפתור אותה - הרי חוק זה יקר מאוד והוא יעלה לנו בתשלומים רבים של תמלוגים לסופרים בחוץ-לארץ. בשביל פקדה ספציפית אחד או שניים אנו באים ומחוקקים חוק, וזה לפחות בלתי רגיל. מי שמוציא את ספרי אביו זכאי לתמיכה לא פחות מאשר לו היה מוציא את ספריו שלו. יש קרנות כאלה ואני חושב שאין בושע לתת עזרה כזאת. אבל למה לחוקק חוק שבגללו נשלם לכל מיני סופרים החיים בחוץ-לארץ שאין להם שום קשר עם המדינה? אני מתנגד בכל תוקף שבועדת החוקה, חוק ומשפט בחוקק חוק המבוסס למעשה על פקדה ספציפית זה או אחר. לא ייתכן דבר כזה.

אשר להגיון שבהצעה המקורית עצמה, חמישים שנה זה לא מספר קדוש, ואילו היתה הממשלה מסתמכת על מוסכמות בין-לאומיות בהציעה את התקופה של שמונים שנה, לא הייתי מתנגד לכך, אבל זה לא נתקבל על דעת כל המדינות. יש מספר מדינות שהלכו בדרך זו, כגון גרמניה, איטליה, שוודיה וצרפת, אבל לא זה המקובל. אם כן, ודאי שאיננו צריכים להיות הנהשורים בענין זה.

בנוסח שלפנינו מוצעת הארכה, ואם רוצים לתת הארכה, צריכים לעשות זאת לפי קריטריונים סבירים. מה ההגיון שבקריטריון של מרבית חמישים השנים? הרי יכולות להיות כל מיני קומבינציות של מכירה במשך חמישים השנים. מדוע הקריטריון של מרבית התקופה הוא הקובע? נניח שבשנים השנים האחרונים מתאפשר לבן להוציא את כתבי אביו וזה מפעל חייו. מדוע יישלל מפנו מפעל חייו בגלל שלא נהנה מהזכות מרבית התקופה? אין הגיון בנוסחה זו.

אחר-כך ישנו ענין של זכאות לתמלוגים. זכאות לתמלוגים היא ענין של ביטוח חוזה, ואיננו צריכים

י. ארידור:

מסויימת. מה זה ענייננו, כל זמן שאנשים מבסחים את החוזה בצורה גה
הוא מבוסס מתוך רצונם החופשי? אם מוציא לאור משלם סכום גדול כדי
שיוכל לעשות בספר מה שהוא רוצה ומסתכן בהשקעת אותו סכום כסף, אנו
אופרים לו שלא ייהנה מהחוק, אבל אם אותו מוציא לאור אינו רוצה
להסתכן והוא משאיר לפוכר תפלוגים, הוא כן ייהנה מהחוק. ענין זה
הוא מאוד פלאכותי. יכול להיות שבעלי זכות היוצרים אופרים שאינם
רוצים לקבל תפלוגים. אינני מבין מה ההגיון להצמיד את קיום הזכות
לאופן השימוש בה. להיפך, השימוש בזכות נובע מקיומה, ואנחנו אופרים
כאן שהזכות קיימת אם החוזה היה מבוסס בצורה מסויימת, ואם נוסח
בצורה אחרת, הזכות אינה קיימת. פתה קובעים אנו עקרונות כאלה בתחום
דיני החוזים?

כתוב בס'יפה "וכוחה של הארכה כאמור
יפה רק כל עוד אחד מהם נהנה מפנה". גם זה אמנורד, כי פירוש הדבר
שהמוציא לאור יצטרך לבטח את חייו של בן המשפחה.

היור' י. גולדשמידט: זה לא מבטיח שבן המשפחה יחיה.

י. ארידור: אם המוציא לאור עושה עיסקה לאחר
מות המחבר, הוא צריך לאמוד לא
רק את תקופת חיי הבן, אלא גם את תקופת חיי הנכד ואת מצב נריאותו.
מוציא לאור אינו חבדתי ביטוח.

ז. שר: מוציא לאור אינו חבדתי ביטוח.
הוא רק נצלן.

י. ארידור: אם יש ניצול, יש די דרכים להביא
לכך שדווחי הסופרים יוגדלו.

ז. שר: על-ידי העלאת מחיר הספרים.

י. ארידור: - לאו דווקא. האם אין דרכים
בהן יכולה הממשלה להשפיע על מחיר
של ספר טוב? אם המטרה היא להשפיע על מחיר הספרים, אנו צריכים לקיים
דיון אין להגדיל את הררוחים של המחברים, ואני מוכן להביא הצעות כאלה
שאינן קשורות בתיקון החוק, אבל לא ייתכן מצב, בו אדם שקייע כספים
וקונה זכות ועשר שנים או ארבעים שנים לאחר מות המחבר הוא עושה חשבון
שברגע שאחד הקרובים יילך לעולמו תחדל הזכות מלהתקיים. טענתי היא
שאנו מתערבים בצורה בלתי נדרמלית בענייני חוזים, וכל זה בגלל שאיננו
מוכנים לתת הקצבה מתאימה למשפחה הראויה לכך. לכן אני מתנגד לכל
ההצעה.

ג. הלוי: אני קרוב יותר לעמדת חבר-הכנסת
אנקוריין ולעמדת חבר-הכנסת צדוק,
שהוא הביע אותה בישיבה הקודמת, לעשות פשרה כלשהי. מה שהוצע לנו
בתחילה היה פשוט להאריך את התקופה הפסישים שנה לשמונים שנה, אבל
ענין הדחלפות עורר אצלנו ספיקות. בסבוא להצעת החוק כתוב שבצעם
מכינים את החוק לטווח ארוך, אבל "בינתיים יש צורך דחוף לתקן את
החוק הקיים בשתי נקודות: א) להאריך את תקופת תקופת זכות היוצרים עד
לשמונים שנה אחרי מות המחבר, וזאת כדי לאפשר לצאצאי היוצרים ליהנות
תקופה מסושכת יותר פירות היצירה...". וזה עורר איזו תגובה שלילית
בוועדה שזה עלול להיות חוק אד-הומינום, ונאמר לנו שיש שני פקרים
דחופים הפחכים לקבלת החוק.

אבל אם לא נתייחס לפקרים אלה אלא
לשיקול הענייני, הרי שיש הבדל בין פקרה שצאצאי המחבר בחיים ובין
פקרה שצאצאו הקרובים ביותר אינם כבר בחיים, וההבדל הראשון נמצא
בחוק המקורי עצמו, חוק זכות יוצרים, האומר "המועד שבו תהא זכות יוצרים
קיימת הוא ימי חייו של המחבר ותקופה של חמישים שנה לאחר מותו".
עקרונית למי פוקנית הזכות במשך חמישים השנים, חוץ מעסקות פכידה?
זאת מין ידושה, מין רכוש רוחני, אבל עוד כאשר הנהיגו אומות העולם
את רכוש הקניין ביצירות רוחניות באמנת ברן אמרו, להכדיל מרכוש ממש,

ב. הלוי:

שזכות זו מוגבלת בזמן ואינה לעולם ועד. אז קבעו תקופה של חמישים שנה ותקופת שרירותיות אחרות פחות המחבר. כלומר, הגבילו לפעשה את זכות הירושה ברכוש רוחני. אם כן, ההקשר הוא זכויות יורשים, וזכויות היורשים לפי כל החוקים הרגילים פתיחות לחייו של אדם, בניו, אשתו. יש גם קרובים אחרים, אבל בעיקרם הם אלה.

לכן אני סבור שיש הצדקה עניינית-פוסרית כללית לומר שאיננו צריכים לזון במקרים אחרונים אלה אד-הוק או אד-הופינגם, אלא כטיפוסים. במקרה שהסופר נפטר בגיל צעיר לא די בתקופה של חמישים שנה ולא תמיד זה צורך לקבוע תקופה זו. על יסוד זה דחינו כולנו את גזירת החוק לפי מקרה מסויים, אבל היו הצעות פשרה שונות. היתה הצעה לקבוע תקופה של ששים שנה. אני מציע לשקול תקופה של שבעים שנה. אם יש חוקים פחודשים במספר ארצות שהאריכו את התקופה מחמישים לשמונים שנה, כלומר, אם יש מגמה לחזק את זכות הקניין ברכוש רוחני ולהאריך את תקפה מעבר לחמישים שנה, הבה נתפשר ונקבע תקופה של שבעים שנה. ראשית, שבעים שנה זה ביטוי פקראי; שנית, תקופה זו תכלול את מרבית המקרים הנדונים של בן זוג, בן או נכד.

אני מציע שתי הצעות אלטרנטיביות: לבנות את הסעיף כפי שהציע חבר-הכנסת צדוק נפעם הקודמת ולהאריך את התקופה לשמונים שנה אחרי מות המחבר, ובלבד שמי שיהיה זכאי להארכה בשלושים השנים הנוספות יהיו בני המשפחה הקרובים ביותר של המחבר: בן זוג, בן או נכד; או, באופן אלטרנטיבי, לא להזכיר כלל את הקרובים הללו ולקבוע באופן כללי תקופה של שבעים שנה. אינני מציע לכלול את המשפט "אם במשך מרבנים חמישים השנים..." , ואם רוצים בכלל לסייג את ההוראה, הייתי מסייג אותה בתבואי ש"בסמוך לתום התקופה של חמישים השנים היה אחד מקרוביו...". זאת כדי לשמור על איזון רציפות ולפנוע זכיה מן ההפקר, כפי שאמר פר שר. אבל ייתכן שעדיף לא להיכנס לכל העניין, אלא לקבוע הארכה כללית של שבעים שנה.

ש.ז. אברמוב:

אני מציע שנקבע תקופה של ששים שנה בלי כל הסייגים האלה ונתקדם

לקראת העמים הנאורים.

ג. האוזנר:

לגבי הצעות הפשרה לפיניהן - שמונים, שבעים או ששים שנה - אני מציע שלא

נחתור ליצירה ישראלית מקורית בתחום זה של תקופת זכות היוצרים. יש תקופה של חמישים שנה לפי האמנה הבין-לאומית, ויש מספר ארצות שהאריכו אותה לשמונים שנה, אבל שאנחנו ניצור סוג שלישי של ששים או שבעים שנה - זה לא מתקבל על דעתי. כמובן, כל מספר שרירותי, אבל לפחות צריכים אנו ללכת בעקבות המנהגים הבין-לאומיים מפני שזה גם משפיע עלינו; כידוע, אנחנו צטרך לשלם תפלוגים לפחברים זרים כתוצאה מפה שנקבע כאן.

עודתי בעניין זה פשוטה. פי זקוק

להארכת זכויות היוצרים, זה שרוצה להקל על הפצת יצירות אשר עמדו בפגעי הזמן ושכוחן יפה גם אחרי עשרות שנים, או זה שרוצה להכביד על כך? פי הוא זה אשר למענו נעשה החוק ופה תהיה תוצאת החוק? אני חושב שהתמאה תהיה שיהיה קשה יותר לפרסם יצירות כאלה שהן אקטואליות על אף שעברו עשרות שנים, ~~אנו מרחיבים את הזכויות של היוצרים~~. אמנם פר שר אמר לנו שאז כל אחד יחשוש שמא זה לא מוגן ואנשים ינסו להעבירן מפני האפשרות שמישהו יתחרה אתם, אבל אני חושב שבמספר בו קיימת התחדות הצעת חוק זו תכביד ולא תקל על הפצת יצירות חדשות, ואינני יודע אם אנחנו צריכים לסייע בכך. אני סבור שאיננו צריכים לסייע בכך, אלא לדאוג שנכסי תרבות ורוח יעמדו, בהקדם האפשרי, ולאחר תקופת הגנה סבירה, לרשות הכלל, והעניין יהיה בגדר סיכון מסחרי - ירצה מו"ל, יסתכן, לא ירצה, לא יסתכן.

הטענה שיוורשיהם של סופרים רוצים

לטפל בעזבונום הספרותי אינה עומדת לדעתי. יש יחס מיוחד לעזבונו ספרותי של אב, ופובטחני שבן יטפל בעזבונו זה בין שיקבל את התפלוגים, שפר שר אמר כי הם מסתכפים ב-70 אג' לספר, ובין שאינו מקבל אותם, ואם כל

ג. האוזנר:

יחסו של הבן לירושת אביו נובע מזה שהוא רוצה לקבל אותן 70 אג' - אינני יודע אם אני כל כך מעוניין לבוא לקראתך ולהושיט לך יד על-ידי חקיקת חוק, כי בזה צודק חבר-הכנסת ארידור. בסופו של דבר נדרשים אנו לחוקק חוק לגבי מספר מצומצם מאוד של מקרים. גם אם ננסה להתעלם מזה כפי שהציע חבר-הכנסת הלוי, בסופו של דבר העובדה היא שלא נתעוררנו לכך אלא מפני שיש מספר מצומצם של מקרים המעוניינים כספית בנושא זה.

הבה נתאר לעצמנו שחוקקנו חוק זה. אני חושב שנרבה קנוניות ביך פו'לים לבין בני המשפחה, שיחד יהיו מעוניינים להוכיח כי בני המשפחה נהנו מהזכות תקופה זו או אחרת. הרי הפו'ל אשר הוציא את הספרים עד אותו זמן ובן המשפחה יצטרכו להוכיח שבמשך עשרות שנים נהנה בן המשפחה מהזכות, ואיך יוכיחו זאת כשהדבר יהיה תלוי בספק? הדבר צריך לבוא לבית המשפט והוא יוכח על-ידי עדויות, ובמקרים כאלה פו'לים ויורשים יעשו יד אחת כדי לסעון שהיצירה פוגנת, בין שזה היה כך ובין שלא. כלום אנו מחוקקים חוק כדי להרבות קנוניות בישראל? יהיה צורך לפשפש במסמכים ולפני חפשיים שנה כדי לדעת מה היה החוזה של מכירת זכות היוצרים. הייתי יכול להבין זאת לו קבעו תקופה של חפשיים שנה לאחר מות המחבר אם נפטר אחרי שפלאו לו ארבעים שנה, ואם נפטר לפני-כן, תהיה התקופה שבעים או שמונים שנה. אבל הפתח, שאנו רוצים לפתוח כאן על-ידי ההוכחה שהקרב נהנה מהזכות או זכאי לתמלוגים כפי שהוצע לאחרונה - לפעשה זה אותו הדבר - הוא רק מקור להוספת דברים שקשה מאוד להוכיח אותם אחרי עשרות שנים או מקור לקנוניות. לכן כל הסידור הזה לא נראה לי. אם רוב רובו של העולם, המגלה בכל זאת איזה יחס לעזובות ספרותיים - אינני חושב שאנגליה, למשל, אין לה יחס לנכסי רוח - הסתפק בהוראות אמנת ברן, גם אנחנו יכולים להסתפק בכך.

מכל מקום הנסיון לקשור את התקופה בגורמים סובייקטיביים הקשורים ביורשים אינו עולה יפה בהדגור שני. זה לא יכול להיות מהנימוקים שהושמעו על-ידי קודמי והנימוקים שהשפיעתי עכשיו. לכן אני מתנגד לחוק כולו, אבל אם כבר רוצים אנו לעשות דבר-מה, הבה נקבע מבחנים אובייקטיביים שאינם קשורים במקרה זה או אחר. או שנקבל את הצעת המשלה מעיקרה, או שנקבע שתקופת ההגנה של חפשיים שנה תחול על מחברים שנפטרו בגיל ארבעים ומעלה, והיה-אם נפטר מחבר בגיל למעלה מארבעים לא תחול הגנה נוספת, ואם נפטר בהיותו למטה בגיל 40 - ואת זה אפשר בכל זאת להוכיח באופן אינציקלופדי לגבי מחברים שיצירותיהם אקטואליות עדיין - תהיה הגנה במשך שמונים שנה. שוב, אני מעדיף את המספר של שמונים שנה המקובל בארצות אחרות מאשר מספר אחר שנמצא פתאום לפעם העבין הזה. אני גם לא חסיד של השיטה הזאת, אבל אז לפחות נתבסס על נתונים שאינם קשורים בהוכחת דברים ולפני עשרות שנים ופני זה קשה להוכיח אותם והדבר ישמש פתח לקנוניות.

פ. אביזרהר:

אני חולק על דברי קודמי, חבר-הכנסת האוזנר, האומר כי מה שמטייע בהפצה פוגנת של יצירה או מונע אותה אינו התמלוגים, אלא אולי ההיפך. אני סבור שאם יצירה פוגנת יש יותר כדאיות לעסוק בהפצתה, אבל לא כן הדבר אם היצירה אינה פוגנת ואדם מטיפס מספר ספרים ואינו יודע אם שמורה לו הבלעדיות לתקופה מסויימת על פחירם. במצבים כאלה הפעמים לא ניגשים בכלל להדפסת היצירה ולהפצתה.

ג. האוזנר:

אין מדפיסים את התנ"ך שהוא ה- במס-סלר" עד היום?

פ. אביזרהר:

שאלת ההגנה היא בעיקרו של דבר פיי ירוויח. כלומר, תוספת זו של תמלוגים, שהיא חשובה לארגון ההפצה, אינה פייקרת את המספר, את ההצגה או התקליט במידה כזאת, שאם יש תמלוגים, היצירה נפוצה, ואם אין תמלוגים, היצירה לא נפוצה. כאמור, השאלה היא פיי נהנה. לכן, גם ההארכה מסוייגת, יש בה יתרונות והיא נראית לי סבירה ולא תגרום לבן להרבה הוצאות, ואני חוזר ואומר שהיא צריכה להיות מסוייגת לבן הזוג או לידי ואינני חושש כלל מקנוניה כזאת שדיבר עליה חבר-הכנסת האוזנר. כיוון שאני בעד צמצום ההוצאה מבחינת המטבע הזר של המדינה אני בעד

פ. אביזוהר:

נדמה לי שיש לי הצעת ניסוח שתענה על הבקשה: "תוארך עד לשמונים שנה ההגנה על זכותו של בן זוגו או ילדו של הפתוח ליהנות מתפלוגים אם בתום (או ערב) חמישים השנים היו בן הזוג או הילד זכאים להם".

ש.ז. אברמוב:

אני מצטרף להצעת חבר-הכנסת הלוי להאריך את התקופה לשבעים שנה ללא כל סייגים. אני שולל את ההצעה שלפנינו, כי ריח של צדוקת ושל שלילת נורמות משפטיות מקובלות נודף מפנה. חבר-הכנסת הלוי אמר כי בו בזמן שחוק הירושה מעניק זכויות לעולם ועד, הרי יצירה רוחנית מוגבלת. אני שולל ודוחה את זה כנוגד את נורמות המשפט המקובל. אם נבטל את חוק הירושה, נבטל גם את זה, אך כל זמן שחוק הירושה קיים אסור להתייחס ליצירה ספרותית כליצירה פחותה דרגה לעומת יצירה אחרת, שהחוק מכיר בה כזכות נצחית, וחוק הירושה אינו מתנה קבלת ירושה במצב סוציאלי מסויים. לא ייתכן שחוק זה יתנה סייגים שאיננו מוצאים אותם בחוק הירושה, ואני הולך בעקבות חבר-הכנסת הלוי האומר שאנו עוסקים כאן בעצם בחוק הירושה. אני חושב שדבר זה פוגע גם במיטורים נרחבים. יוצר שרצוננו להבטיח את ילדיו ויודע שאינם בקיאים בסוגיה זו יכול להחליט את זכות היצירה, לקבל סכום כסף ולהשקיע אותו על-מנת שבני משפחתו ייהנו אחריה ללא כל הגבלה. אם בעת המשא ומתן יודע המו"ל שזה פותנה בתקופה של חמישים שנה, הוא יתן לו שכר שהולם תקופת ניצול של חמישים שנה, ואם התקופה תהיה ארוכה יותר, הוא יתן לו סכום גדול יותר. צ'רניכובסקי מכר את יצירותיו לשוקן וביאליק לדג'יר וכן אחד העם, וזאת לא תופעה יוצאת דופן, ואני חושב שאנחנו גם צריכים לעודד אותה.

ז. שר:

גם עגנון מכר מראש את כל זכויות היוצרים לשוקן.

ש.ז. אברמוב:

אם כן, אם נקבע תקופה ארוכה יותר, חזקה שהפתח יקבל תנאים טובים יותר מהמו"ל. במקרה שהפתח מכר מראש את זכויות היוצרים וקיבל תמורה זאת נכס חופרי, כסף, הוא יכול להוריש את זה לעולם ועד, אבל אם הוא משאיר נכס רוחני, זכות הירושה מוגבלת. אני חושב שיש כאן עוול. הייתי אומר שיש כאן כמעט גישה אנטי-תרבותית לדברים אלה, ולהתנות זאת בקיומם של יורשים פקטוריות מסוימות זה נוגד את הכל וזה לרעת הכל. אני שולל גישה זו תכלית השלילה ואני עוד יכול להוסיף על זה כהנה וכהנה.

לגבי הארכת התקופה גם אני סבור

שאנו צריכים להיות צפודים במידה רבה מאוד לנורמות בין-לאומיות, ובענין זה ישנו חוזה ברן הקובע, לצערי, תקופה של חמישים שנה בלבד, ואני מקווה שתבוא תקופה בה יכירו בזכות בנכס רוחני כזכות נצחית, כפי שמתחייב, לדעתי, מענין הירושה בכללותה. כרגע יש אמנה בין-לאומית ואנחנו צריכים להתחשב בה, אבל שמענו עוד בפעם הקודמת שיש שתי אסכולות: יש ארצות המגבילות את ההגנה לתקופה הרבה יותר קצרה, ואני שומע עכשיו, שאלה הן רק הארצות המתפתחות. אם זה בינון להתפתחות של אותן ארצות מתפתחות, אפשר רק להביע דגשי אהדה ורחמנות להתפתחות מסוג זה. אנחנו ודאי שלא נהיה בפשחה "הנכבדה" הזאת. מאידך גיסא יש ארצות, שלדעתי, גילו מידת התפתחות חיובית: צרפת, שוודיה ואחרות, ואני מציע שנתחיל ללכת לקראתן, ואם יגדל מספר הארצות המתפתחות (ללא מרכאות), ייתכן שתבוא אמנה בין-לאומית חדשה ותאריך את התקופה.

מכיוון שאני בעד הארכת התקופה

ומצטרף שאמנת ברן הגבילה אותה לחמישים שנה, אני מציע שניתן יד לארצות הסבורות כי יש לתת הגנה מעבר לתקופה שנקבעה באמנת ברן. בענין זה רציתי שנלך באופן הדרגתי והצעתי תקופה של ששים שנה, אבל לפספר שבעים יש צליל מיוחד באזניו של היהודי ועל כן אני מציע שנקבע תקופה של שבעים שנה ונשחרר אותה מכל סיני מושגים והגבלות של צדוקת ונצטרף לארצות אלה שיש להן, לדעתי, גישה מכוונת יותר לענין זה.

פ. ביבי:

כפי שאמרת כבר בישיבה הקודמת אני שולל לגמרי את הצעת החוק. אינני רואה בה צידוק חברתי או תרבותי. כשאני רואה את הפגמים שיש בהצעת חוק זו הדבר מחזק עוד יותר את דעתי. מה פירוש שאחד הקרובים נהנה מהזכות בששן פרבית חמישים השנים? חבר-הכנסת האוזנר אמר שזה פתח לקבוצות, והוא צדק בכך. אני רואה צידוק אחד בלבד להארכה והוא באשרי-אותו יוצר פשאיך אחרי מותו אנשים שהיו סמוכים על שולחנו, אנשים שהם בבחינת קטינים לפי ההגדרות הפקובלות אצלנו. זה יכול להיות קטין, אדם חולה או לא שפוי בדעתו. אם כן, אני שולל את הצעת החוק ואצביע בגדה, אלא אם יוכנס בה תיקון שיגביל אותה לפי סמון על שולחנו של יוצר.

ש.ז. אברמוב:

ואם איתנו אדם שהוא בכל זאת בעל אמצעים?

פ. ביבי:

אני רוצה שייקבע קנה-מידה אוניקסטיבי. עצם העובדה שאדם היה סמוך על שולחנו של היוצר בשעת פטירתו היא הסיבה היחידה הפזדיקה, לדעתי, את ההארכה. אם תהיה אפשרות של הארכה בתחום מוגבל זה, אצביע בעד הצעת החוק.

היו"ר י. גולדשפיט:

בעבור להצבעה.

ה צ ב ע ה

הצעת חבר-הכנסת ביבי שהארכה תחול לגבי מי שהיה סמוך על שולחנו של המחבר לפני פטירתו לא נתקבלה

ההצעה לקבוע את ההארכה לשבעים שנה בנוסח הצעת הפמשלה הפקורית

נתקבלה

זכות הסתייגות: לחברי-הכנסת ארידור וביבי.

סעיף 2

ז. שר:

כזכור, בחוק תיקון פקודת זכות היוצרים (מס' 2) הוסף סעיף 7א לפקודת זכות יוצרים שאיפשר בתנאים מסויימים שימוש בזכויות יוצרים - מה שנקרא בחוק "שימוש עקיף" - למטרות סלויזיה לימודית, כלומר, להשתמש בזכות לצרכי רקע, ליורג בלי שיהיה צורך לקבל פראש את אישור בעל זכות היוצרים. דבר זה נעשה בעקבות ההוראות הקיימות בעניין זה באמנה. כיוון שהיתה תקווה כי נביא חוק זכות יוצרים חדש לכנסת, ניתן תוקף לאותו סעיף רק לששן שלוש שנים. בינתיים החברר שאיננו בפצב שאנו יכולים להביא חוק חדש, כי העניין הרבה יותר סבוך ממה שחשבנו וכל פעם מתעוררות בעיות חדשות וגם הסכניקה פשיגה אותנו, ולכן פציעה הפמשלה להאריך את תוקף הסעיף לשלוש שנים. זה היה כלול בסעיף 2 להצעה הכחולה. הצעת חוק זו הוגאה לאחר שפג תקפו של החוק, וכאן אנו פציעים להחיות את החוק ולהאריך אותו עד לאותה תקופה שהופיעה בהצעה הפקודית. נוסח החייאת החוק נמצא כבר בחוק ערבויות סחר חוץ והוא אושר ססעיף 7א לפקודת זכות היוצרים ייכנס שוב לתקפו ויהיה בתוקף עד לאותו תאריך שהוצע מלכתחילה.

א. אנטוניון:

בפלים אחרות, היה חלל ריק במשך חודשיים.

ז. שר:

בכל אופן אין שום תביעות ושום דבר תלוי ועומד. כלומר, אין שום בעיה הדורשת הסדר נוסף על החייאת הסעיף.

היו"ר י. גולדשפיט:

אני מבין שהחלל הריק שהיה קיים מפשיך להתקיים.

ז. שר:

החלל הריק אינו מפריע כפי שאמרת קודם לכן.

לאשר את סעיף 2 לפי הנוסח שהוגש
ב-28 ביולי.

אושר.

הוחלט:

סעיף 3

בזה טייפנו את הדיון בהצעת חוק
זו ולאחר הכנת הנוסח נעביר אותה

היו"ר י. גולדשמידט:

לקריאה שניה ושלישית.

(ב) שיוברות

פועד הטיור בנפל אשדוד הוא יום
ה'ה-15 ביולי.

היו"ר י. גולדשמידט:

ברצוני להזכיר שלפי ההחלטה
תהיה ישיבה נוספת של פליאת הוועדה ביום ד' 14.00 עד 16.00, ואני
פתכוון לקיים את הישיבה בשעה זו גם אם לא תסתיים ישיבת פליאת
הכנסת בשעה 14.00.

הישיבה ננעלה בשעה 11.00.